



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Subsect. 8. Auctoritate d. Thomæ probatur nostra conclusio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

admonitio, & inuitatio, ut in nostra sit potestate consentire, nec aliud agnoscitur initium aut gratia operantis, quam vocatio qua inuitamur ad salutem.

132 Ad hoc respondent falsum esse id quod dicimus, quia Augustinus præter admonitionem & inuitationem ponit inspirationem per quam intelligit motionem efficaciter determinantem.

133 Sed contra, quia clarum est per inspirationem Augustinum nihil aliud intelligere, quam id quod antea vocauerat admonitionem, & inuitationem, quæ non solum continet cognitionem, sed etiam affectionem voluntatis, inspiratio enim est nomen generale continens cognitionem, & piam affectionem diuinitus immittam, sicut inuitatio, & vocatio, & admonitio & excitatio, hæc enim omnia æquivalent inter se.

134 Eandem sententiam clarissime confirmat Hieronimus *epistola*. 149. *ad Damasum*, ubi de filio prodigo ait, hominem ita esse liberum, ut viuatur non ex imperio Dei, sed ex obsequio suo, id est non ex necessitate, sed ex voluntate, ubi notandum est verbum illud, non ex imperio, non enim potest imperium sumi pro lege aut mandato, nam constat hominem ex imperio, & mandato viuente vivere etiam ex voluntate, & obsequio: ergo quando contraponit Hieronimus imperium, voluntati, & obsequio, significat per illud motionem quandam necessitatem & physicam prædeterminantem, eo modo quo dicimus manum moueri ex imperio voluntatis, quo necessitatur, & necessario cogitur manus ad motum, ut ita dicam. Hoc ergo sensu negat Hieronimus nos ita esse institutos & gubernatos à Deo, ut viuamus ex imperio Dei necessitante nos, quod idem Hieronimus explicuit clarissime illis verbis, id est non ex necessitate, sed ex voluntate.

135 Quibus consonant etiam verba Dini Dionisij *cap. 9. de celesti Hierarchy*, quæ sic se habent: [neque enim vita nobis data est cui vis illata sit aut imposita necessitas, neque liberi arbitrij gratia diuinitus indulta mortalibus prouidentia diuinæ luce & splendore obundatur,] ubi elegantissima vitatur metaphora ad defendenda data nostræ libertatis adhuc mota, & excitata per diuinum auxilium, qua mirabiliter docet per talia auxilia non destrui liberum usum, & indifferens exercitium voluntatis, ne inquit, intelligatis quando offendimur, & corroboramur splendore Diuinorum auxiliorum, per hanc lucem, & splendorem superiorem ita obundi, sopiri, & quasi labefactari indifferenciam libertatis, & lucem minorem potestatis indifferens voluntatis; ita ut ad præsentiam illius superioris lucis non possit fax ardentissima libertatis, & splendidissima radios suorum actuum indifferenciam diffundere: non enim ad hoc datur Diuinum auxilium ut obundet lucem libertatis, sed potius ut confortet illam ut quasi meliorata tale auxilio cooperetur, & sic cooperando libere se exerceat, ut possit tali exercitio libero se disponere ad vitam æternam; similia ferè verba habet *libro de diuinis nominibus*, capite 4. *ad finem*.

136 Sed clarius omnibus Damascenus, *lib. 2. de fide*, capite 29. [quæ in potestate nostra inquit sita sunt non prouidentia, sed libero nostro arbitrio assignari debent;] ubi prouidentia nomen sumi necessario debet pro absoluta prædeterminatione Dei ad vnum determinante, & cogente, aut pro decreto ita prædefiniente ut tollat omnem indifferenciam ad vtrumlibet ex vi mediæ quibus utitur, & quæ applicat voluntati, ut talis prædeterminatio opere compleatur, & executioni mandetur,

& ideo subdit *cap. 30. illud scire interest Dei omnia quidem præscire, sed non omnia prædefinire, præscit enim ea etiam quæ in nostra potestate, & arbitrio sita sunt; ut non item ea prædefinit necessario, neque enim vitium admitti vult, neque etiam virtuti vim afferat ac si dicat, si Deus prædefiniret necessitando per physicam prædeterminationem, tunc ad peccata tunc ad virtutes peccata Deo attribuerentur, & illa admitteret ac proinde non deberet punire illa, quia ad ea necessitate creaturas, & virtuti vim inferret, ac proinde non esset meritoria virtus; siquidem non esset libera, ratione cuius non daretur præmium virtuti.*

Eandem veritatem significauerat *lib. 1. cap. 18. 137* quibus consentit Diuus Gregorius Nizenus *lib. 7. de Philosophia*, cap. 1. & *lib. 8. cap. 4. & ultimo*, & *lib. de natura hominis*, à cap. 39. *vsque ad 44*. Sic etiam Iustinus 9. 8. ad orro. Chrysostomus, *Homilia 12. ad Hebræos*, in parte morali, omnia inquit Dei sunt, sed non ita ut nostrum lædatur arbitrium, ubi non excludit gratiam excitantem, & incontinentem in nobis opera supernaturalia: excludit ergo antecedentem prædeterminationem, quæ nostrum læderet arbitrium, similia sumi possunt ex eodem. *Homilia 17. in Ioannem*, & 42. *ad populum*, & *Homilia 60. ad populum*, & Cyrillus optime *lib. 9. in Ioannem c. 10.* & Gregorius *lib. 20. moralium cap. 24.*

SVB SECTIO VIII.

Authoritate D. Thomæ probatur nostra conclusio.

VENIO ad Angelicum Doctorem Diuum Thoma. 138 quem aduersariorum principem, & auctorem, quem maximopere miror, Thomistas non fateti esse ipsi omnino contrarium, cum nunquam hanc physicam prædeterminationem docerit læpissime, autem eius oppositum asserat, insinuauius breuiter aliqua eius loca, quibus ex diametro opponuntur hodie Thomistæ.

Nam imprimis sanctus Doctor 3. part. q. 69. art. 8. *ad secundum*, sic ait, etiam si æqualem gratiam deo percipiant non æqualiter ea vtuntur, sed unus studiosus in ea proficit, alter per negligentiam gratia Dei deest; hæc Sanctus Thomas ait, cui videntur manifeste aduersari Thomistæ dum dicunt ex quibus habentibus æqualem gratiam, non melius operari vnum quam alium.

Secundo Sanctus Thomas, 1. 2. *quest. 9. art. 6. ad 140* 3. sic ait: Deus mouet voluntatem hominis sicut vniuersalis motor ad vniuersale obiectum voluntatis, quod est bonum, & sine hac vniuersali motione homo non potest aliquid velle, sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc quod est vere bonum, vel apparens bonum: sed interdum Deus mouet aliquos ad aliquid determinate volendum, sicut in his quos mouet per gratiam; hæc ille, in quibus aperte docet Deum non mouere tam determinate ad alia obiecta volenda, sicut ad opera pietatis, Thomistæ vero contra docent Deum æquali prædeterminatione physica prædeterminare ad omnem actum voluntatis humanæ siue boni sint, siue non sint.

Tertio Sanctus Thomas in 2. *dist. 25. q. 1. art. 1. 141 ad tertium*, docet ita Deum agere cum libero arbitrio, ut determinatio actionis, & finis in potestate liberi arbitrij constituitur, quod etiam docet *quest. 3. de potentia, art. 7. ad 13.*

Thomistæ vero dicunt Deum ita cognoscere de 142 terminationem operationis ex vi suæ præfinitionis, ut

Quaest. ult. De concursu Dei cum creaturis. 445

ut non relinquat causae liberae indeterminatio-
nem ad eandem actionem, verba sunt magistri
Nauarrete *1. 2. controversiar. 23. §. 1.*

143 Quarto Sanctus Thomas in eodem articulo
docet liberum arbitrium non reperiri in his, quo-
rum actiones determinantur à quibusdam aliis
causis prioribus; item ideo in Deo saluari liberum
arbitrium & verum dominium sui actus, quia
determinatio sui actus non est sibi ab alio, sed à
seipso, idem docet *2. Physicorum lect. 15.* Vbi
dicit necessitatem quae pendet, vel provenit ex
causa antecedenti esse necessitatem absolute, Tho-
mistae vero dicunt nostram voluntatem esse li-
beram, licet determinatio sui actus proveniat ab
aliqua causa priori, qualis est praedeterminatio
physica à Deo.

144 Quinto S. Thomas docet gratiam licet inclinet
subiectum in Deum, non tamen imponere ei ne-
cessitatem, quia subiectum potest ea gratia non
uti, aliqui necessitaret talis gratia; ita D. Thom.
1. part. q. 26. art. 3. ad 2.

145 Thomistae vero è contra docent praedetermina-
tionem non necessitare ad actum, licet non se ha-
beat, sicut habitus quibus possumus uti & non
uti: sed sit talis natura, ut semel posita non de-
pendeat à voluntate quod operetur vel non ope-
retur verba sunt Nauarrete *Tomo 2. controver-
siarum contro. 24. §. 3.*

146 Sexto S. Thomas docet, ideo nobis esse libe-
rum arbitrium, quia omnes qualitates subiacent
arbitrio in quantum est in nobis; eas acquirere
vel à nobis excludere, aliqui non maneret li-
bertas, ita docet *1. part. quaest. 83. art. 1. ad ul-
tim. & q. 6. de malo art. unico.*

147 Thomistae vero è contra docent, non sibi sub-
jicere qualitatem auxilii, sed potius è contra au-
xilium sibi subiacere voluntatem; ita Nauarrete
passim dicto *tomo. 2. praesertim contro. 9. §. 2. con-
troverfia 19. §. 1. & con. 2. §. 9.* & ceteri Thomi-
stae, quibus commune axioma est voluntatem
subdi auxilio, non vero auxilium subdi nostrae
voluntati in operando.

148 Septimo, Divus Thomas affirmat causam illam
quae facit voluntatem velle posse à voluntate im-
pediri, quod si impediri non possit necessitate vo-
luntatem, ita docet *q. 6. de malo art. unico ad 13.*

149 Thomistae vero dicunt praedeterminationem
non posse impediri à voluntate humana quomi-
nus effectum consequatur, ita Navarrete, ubi su-
pra *contro. §. 6. col. 2. & Basiez. 1. part. q. 23.
art. 5. ad 7. argum. Tabelli &c.* Tamen docent
hoc non opponi cum libertate arbitrij, quod
utrumque est contra S. Thomam, qui etiam *quod
libet. 1. art. 7. ad 2. arg.* docet aperte Deum ita mo-
vere humanam mentem, ut possit huic motioni
resistere, Basiez autem è contra docet ita efficaci-
tem moveri, ut ei resisti non possit sic *1. part.
art. 17. & alibi saepe.*

150 Octavo docet S. Thom. concursum causae pri-
mae specificari, & determinari per concursum
causae secundae, ita docet *q. 1. de potentia 1. parte
& 3. contra gentes, & cap. 66. art. 5.*

151 Thomistae vero dicunt concursum causae primae
non modificari nec determinari per concursum
causae secundae, quia haec esset maxima imperfectio
in causa prima, ita Basiez *1. part. q. 109. art. 8. &
Navarrete contro. 16. conclus. 5. vbi appellat
Chimericum oppositum.*

152 Nono S. Thom. docet effectus contingentes
non posse cognosci certo in suis causis, sed solù
conjecturaliter, ita docet *1. part. q. 14. art. 13.*

153 Thomistae vero inter causas nostrae operationis

liberae ponunt praedeterminationem physicam,
in qua certo & infallibiliter cognoscitur effectus
futura.

Denique S. Thom. *lect. 5. Super caput. 6. 154*
Joann. in illa verba: omnis qui audiuit, &c.
explicans gratiae efficaciam ponit illam in con-
gruitate, & non in determinatione physica,
modum inquit attrahendi est congruus, quia
trahit reuelando, & docendo, cur non dixit
praedeterminando, sane dubio quia abhorruit
D. Thom. talem physicam praedeterminationem,
quae omnia satis aperte patent ex iis quae ipse
Angelicus Doctor *q. 22. de veritate, art. 5. & 6.*
docens necessitatem ac determinationem ad unum
repugnare voluntati ut voluntas & ut rationalis
est, additque voluntatis propriam vim esse, ut
dominetur suorum actuum, & se ipsam determi-
net quo voluerit, sine eo quod ab alio determi-
netur ad unum, quia si determinetur ab aliquo ex-
trinseco ad unum non operabitur libere; sed ne-
cessario, & sic *in corpore articuli sexti:* haec herba
formalia ponit [ex hoc dicitur aliquid esse ne-
cessarium, quod est immutabiliter determinatum
ad unum.] Vnde hanc determinationem omnino
reiecit à voluntate, asserens illam esse indeter-
minatam triplici indeterminatione: prima est
posse velle vel non velle; secunda posse velle hoc
obiectum, vel illud obiectum; tertia posse vel-
le bonum, vel malum, quarum ultima solum mo-
do in via reperitur: ergo ex sententia D. Thomae
nullo modo determinata est voluntas ab alio ex-
trinseco per physicam praedeterminationem; si-
quidem quando operatur voluntas omnimodo est
indeterminata, videlicet indeterminata contra-
dictionis & contrarietatis; omnis enim indeter-
minatio his duabus concluditur: atqui si aliquo-
modo esset determinata, verescerentur duae con-
tradictiones, videlicet quod nullo modo esset de-
terminata & aliquomodo esset determinata, quod
non debet concedi: ergo nullo modo physice pra-
determinatur à Deo; soluens autem D. Thomas
quasi propheticae difficultates Thomistarum (qui-
bus nunc moti sunt ad introducendam physicam
praedeterminationem, videlicet quod potentia in-
determinata non potest se ipsam determinare) doc-
et dari duplicem indeterminationem, aliam in-
digetitiae & necessitatis, aliam dominij & perfe-
ctionis; secundum primam asserit D. Thomas
non posse potentiam indeterminatam se determi-
nare ad unum, nisi ante praedeterminetur ab alio,
quia huiusmodi indeterminata potentia, quia ex
indigentia est talis, indiget aliquo à quo reduca-
tur ab indifferentia ad determinationem, ut vi-
dere est in potentia v. sua respectu speciei im-
pressae, & in materia prima respectu forma-
rum.

Si autem aliqua potentia ait D. Thom. fue-
rit indifferens, & indeterminata, ratione domi-
nij, quod habet circa suas operationes, à seipsa
potest determinari, quia est domina suarum
operationum; vnde *articulo 5. in solutione 5.* di-
cit ratione huius dominij posse se reducere ad de-
terminatam operationem, ac proinde non indi-
gere alio praedeterminante, ibi: [voluntas in
quantum est rationis ad opposita se habet, hoc
enim est considerare ipsam secundum hoc, quod
est ei proprium, hoc est proprium voluntatis, in
quantum voluntas quod sit domina suorum ac-
tuum,] & addit *art. 9. ad 1.* [voluntas potest
seipsam immutare respectu aliquorum directe,
cum sit, domina suorum actuum,] & sic Div.
Thom. ponit discrimen inter potentiam loco-

motivam, & voluntatem, in hoc quod potentia loco motiva, non potest se determinare ad vnum, nisi ante determinetur à voluntate, quia est indeterminata indifferentia indigentiae & necessitatis seu imperfectio, cum voluntas non habeat talem determinationem, sed potius indeterminatorem dominij & perfectionis; verbae p[ro]fesse D. Thom. sic se habent, *quest. 6. de malo, a medio corporis*: [hoc modo voluntas movet se ipsam, & omnes alias potentias, intelligo enim quia volo; sic ergo ad ostend[en]d[u]m, quod voluntas non ex necessitate movetur, oportet considerare motum voluntatis, & quantum ad exercitium actus, & quantum ad determinationem actus, qui est ex obiecto; quantum ergo ad exercitium actus primo quidem manifestum est quod voluntas movetur à se ipsa, sicut enim movet alias potentias, ita & se ipsam movet.] Quid clarius & evidentius, exemplum habemus in voluntate divina, quae licet indifferens & indeterminata sit, nihilominus potest se determinare quia talis indifferentia non est indigentiae & necessitatis, sed dominij & libertatis: si ergo voluntas non indifferentia necessitatis & indigentiae, sicut potentia manus, sed indifferentia libertatis & dominij gaudet, bene poterit se movere & determinare sine aliquo praedeterminante extrinseco, ac per consequens poterit determinare & movere reliquas potentias, quae quia ex imperfectio[n]e indeterminatae sunt, indigent praevio praedeterminante, & ideo concludit D. Th.] sicut enim movet alias potentias, & se ipsam movet.

256 Occludere autem volens aditum argumento cuidam nobis à Thomistis nunc obiecto, quod ex tunc consequutus est parens Thomistarum D. Th. sic ait: [nec propter hoc sequitur quod voluntas secundum idem sit in potentia, & in actu; sicut enim homo secundum intellectum in via inventionis movet se ipsum ad scientiam in quantum ex vno noto in actu venit in aliquid ignotum, quod erat solum in potentia notum, ita per hoc quod homo aliquid vult in actu, movet se ad volendum aliquid aliud in actu, sicut per hoc quod vult sanitatem movet se ad volendum fumere potionem.] Ecce quomodo D. Thomas ita veritatem nostram tuetur, ut defendat illam à calumnijs adversariorum, quod idem confirmat toto sequenti contextu.

257 Praecipue vero demonstrat in eo articulo voluntatem nostram à Deo moveri tanquam à primo principio per instinctum movente ad primam volitionem sed non determinante ad vnum; sed relicta indifferentia voluntatis ut ipsa se moveat & reducat de potentia ad actum circa ea quae sunt ad finem, cum potestate agendi & non agendi, eligendi aut refutandi; notanda sunt illa verba solutionis; ad tertium [Deus movet quidem voluntatem immutabiliter propter efficaciam virtutis moventis, quae deficere non potest; sed propter naturam voluntatis motae, quae indifferenter se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libertas.] Oculis divina motione non induci necessitatem; unde probatur necessitatem nullam esse in sensu composito cum divina motione, nam si divina motio induceret necessitatem illa foret in sensu composito cum inducente; hanc autem necessitatem opponit indifferentiae convertitque cum determinatione ad vnum; unde si ex aliqua motione divina sequitur determinatio ad vnum in voluntate sequetur in sententia D. Thom. necessitas opposita indifferentiae, ut patet ex illis verbis de potentia qu. 1. art. 3. [potest

enim agere & non agere sic, vel sic facere velle, vel non velle, voluntas in quantum voluntas est cum sit libera ad utrumlibet se habet, & si respectu alicuius voluntas sit determinata, hoc non est in quantum voluntas, sed ex inclinatione naturali quam habet ad finem ultimum quem non potest non velle.]

Ecce quomodo D. Thom. docet tunc esse liberam voluntatem quando habet indifferentiam ad utrumlibet, & tunc esse necessitatem & non esse liberam quando est determinata ad vnum, quapropter docens voluntatem esse liberam adhuc in sensu composito, cum motione divina docet ex vi talis motionis non determinari voluntatem ad vnum, sed potius ita moveri à Deo ut supposita tali motione possit voluntas operari & non operari & resistere tali motioni non obediendo illi: formalissima verba D. Th. *quodlibet 1. art. 7. ad 1. hae sunt*: [Deus movet omnia secundum modum eorum, & ideo divina motio à quibusdam participatur cum necessitate vel determinatione, à natura autem rationali cum libertate propter hoc quod virtus rationalis se habet ad opposita, & ideo sic Deus movet mentem humanam ad bonum quod tamen potest huic motioni resistere.] Vbi duo docet in sensu nimirum composito, cum tali modo movendi posse resistere voluntatem. Deinde hanc potestatem resistendi requirit ut servetur libera indifferentia ad opposita.

Sed ex vera physica praedeterminatione ita determinata manet voluntas, ut nec possit resistere tali motioni, nec relinquitur illi indifferentia ad utrumlibet: sed posita illa necessario voluntas operatur, quia non potest ex suppositione illius voluntas non operari id ad quod movetur: ergo illa physica praedeterminatio tollit indifferentiam libertatis, & inducit necessitatem in tali voluntate secundum verba, & mentem D. Thomae: ergo ex D. Thoma non est admittenda talis physica praedeterminatio, unde *quest. 24. de veritate* his verbis destruit illa: [non oportet quod mentes humanae sint determinatae ad effectus, licet respectu eorum efficaciam habeant, ratione cuius convenit eis libertas]; unde toto art. 1. & sequenti docet hanc libertatem hominis consistere in eo quod homo se ipsum moveat, non ex necessitate, aut determinatione sed cum potestate indifferenti ad agendum, & non agendum, ita ut ipse sibi principium sit, & causa sui motus, & non sit determinatio ad vnum, ratione dominij, quod habet circa suas actiones, quod his autem verbis docet *prima parte, quest. 19. art. 12. ad tertium* [creatura rationalis est domina sui actus, & ideo circa ipsam specialia quaedam signa divinae voluntatis assignantur, in quantum creaturam rationalem Deus ordinat ad essendum per se: sed aliae creaturae non agunt nisi motum ex operatione divina]: ergo ex dominio voluntatis supra suum actum recte colligitur, quod agit aliquid ad quod non movetur ex operatione divina, alioquin foret sicut aliae creaturae, quae non agunt nisi motae ex operatione divina, & ideo articulo. 1. concludit: [ad opposita se habet in quantum velle potest hoc esse vel non esse, sicut & nos non precando possumus velle sedere & non velle sedere]: sed clarius 1. 2. art. 3. in corpore hoc docet ibi: [ad hoc quod agens determinatum effectum producat, necesse est quod determinetur ad aliquid certum, quod habet rationem finis. Hae autem determinatio sicut in rationali natura per rationem fit appetitui, qui dicitur voluntas; ita in aliis sic

sic per inclinationem naturalem, quæ dicitur appetitus naturalis; tamen considerandum est quod aliquid sua actione vel motum tendit in finem dupliciter. Vno modo, sicut se ipsum ad finem movens, ut homo: illa ergo quæ rationem habent se ipsa movent in finem, quia habent dominium suorum actuum per liberum arbitrium: ergo motio, & determinatio ad determinatum effectum est à libero arbitrio.

159 Præterea 1. 2. quæst. 9. art. 3. ad primum, docet quod voluntas per hoc quod vult finem, movet se ad volendum ea, quæ sunt ad finem, & insequentis art. 4. expresse definit, quod indiget motione exterioris momentis scilicet, Dei, solum modo ad primam volitionem finis; cæterum ad sequentes volitiones non indiget, sed ipsa seipsam movet, & alias non esset libera.

160 In eadem quæstione 9. art. 6. fine, ait: [Deus movet voluntatem hominis, sicut universalis motor ad universale obiectum voluntatis, quod est bonum; & sine hac universalis motione homo non potest aliquid velle: sed homo per rationem se determinat ad volendum hoc vel illud, quod est vere bonum, vel apparens bonum]: ergo Dei non est determinare hominem ad volendum, quod est vere bonum vel apparens bonum: rursus velle illud quod est vere bonum, est elicere volitionem honestam, & velle illud, quod est apparens bonum, est elicere volitionem turpem: ergo Deus non determinat, sed homo per rationem se determinat ad elicendam volitionem honestam, vel volitionem turpem, quia si Deus determinaret non relinqueret indifferentem, ac proinde necessitaret voluntatem, & tolleret libertatem illius, ut docet ipse Angelicus doctor eadem 1. 2. quæst. 10. art. 4. corpore ibi: [quia voluntas est principium non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad multa; sic Deus eam movet, quod non ad unum determinat, & ideo non ex necessitate movet, sed manet eius motus contingens & non necessarius, nisi in his ad quæ naturaliter movetur.] Ecce quomodo Divus Thomas docet Deum ita movere voluntatem ad unum, ut relinquat eam indifferentem ad utrumlibet, & tribuit rationem, quia si determinaret ad unum necessitaret talem voluntatem & sic tolleret libertatem illius.

161 Sed per vos quando Deus movet auxilio efficaci, quia tale auxilium est physica prædeterminatio determinat ad unum, ita ut in sensu composito motionis cum voluntate non possit voluntas non operari id ad quod movetur: ergo vestra physica prædeterminatio necessitat voluntatem, ac per consequens tollit libertatem illius, quod est contra Divum Thomam; unde ipse tertio contra Gentes. cap. 73. ratione 1. dicit [alia agentia secundum suam naturam esse determinata ad unum; sed voluntatis virtutem non esse limitatam, & determinatam ad unum, sed habere in potestate hunc effectum vel illum propter quod est contingens ad utrumlibet.] Unde infert ad Dei providentiam pertinere conservare, & tueri hanc indifferentiam voluntatis, etiam si efficaciter moveat ad quodcumque opus, etiam supernaturale, ut mereatur per illud; unde cap. 112. ratione 2. ait: [quod dominium sui actus habet liberum est in agendo: liber enim est, qui sui causa est. Quod autem quoddam necessitate ab alio agitur, & determinatur ad operandum servituri subiectum est; omnis autem alia creatura naturaliter servituri subiecta est, sola vero natura intellectualis libera est.]

Vnde sic argumentor, creaturæ rationales non

aguntur ab alio nisi à prima causa, Deo nimirum primo movente: ergo ab hoc ut sic non determinantur ad unum creaturæ rationales ne ex necessitate quadam moveantur à Deo (quia Divus Thomas pro synonymis reputat determinare ad unum, & necessitare ad unum), & auferatur ab eis libertas, sed ex vi physica prædeterminationis ita moventur ut determinentur ad unum, (quia à determinatione determinatum aliquid dicitur sicut ab actioni actum, & ab albedine album): ergo creatura quæ sic movetur necessitatur, & privatur libertate, quod est contra fidem nostram; unde talis physica prædeterminatio omnino rejicienda est, & ponenda loco illius motio quædam, cum qua ita cooperetur voluntas, ut possit non operari, ac proinde resistere tali motioni conservando propriam indifferentiam libertatis, quam habet voluntas creata ut aperte decernit Concilium Tridentinum sessione de iustificatione. Canone 4. ibi: [Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti quoad obtinendam iustificationis gratiam se disponat, ac præparet, neque posse dissentire si velit, sed veluti inanime quoddam nihil omnino agere mereque passivæ se habere anathema sit.]

In quo Canone loquitur Concilium de auxilio efficaci, & non solum de sufficienti, quia cum illo auxilio decernit voluntatem efficere, & cooperari, sed cum auxilio solum sufficienti, & non efficaci non efficit, & cooperatur voluntas licet possit efficere & cooperari (nam auxilium efficax in hoc distinguitur à sufficienti, quod auxilium efficax ita moveat voluntatem, ut non solum sit potens, & sufficiens ad operandum, sed etiam operetur, & efficiat, quia ab efficiendo efficax dicitur, sufficiens autem solum licet sufficiat non ita movet, ut efficiat voluntas cum illo effectum cooperando actualiter tali auxilio moventi): ergo tale auxilium de quo loquitur Concilium non est solum sufficiens, sed etiam efficax: maior pater ex illis verbis, si quis dixerit, usque ad illa atque vocanti: minor ex terminis patet, quam ut à me profertur ab adversariis admittitur.

Deinde loquitur Concilium de auxilio supernaturali, ut patet ex illis verbis [quoad obtinendam iustificationis gratiam se disponat ac præparet], quia per solum auxilium supernaturale potest voluntas se disponere, ac præparare ad obtinendam iustificationis gratiam, ut ipsum Concilium decernit, & contra Pelagium à multis Conciliis decretum est, & definitum, loquendo itaque de auxilio supernaturali efficaci decernit sancta Synodus Tridentina ita movere voluntatem, ut non determinet illam ad cooperandum, & assentiendum adhuc in sensu composito, ut patet ex illis verbis Deo excitanti atque vocanti, sed potius ita indifferentem relinquendo illam sic motam, & excitatam, ut possit dissentire cui assentit, & non cooperari cui cooperatur, ut patet ex illis verbis, neque posse dissentire si velit, quod ante docuerat ipsum Concilium decernens posse voluntatem motam, & excitatam à Deo efficaciter abijcere talem vocationem, & motionem de quo supra late, sed per vos vestra physica prædeterminatio ita movet ac determinat voluntatem ad assentiendum & cooperandum, ut in sensu composito talis motionis non possit voluntas dissentire & abijcere talem prædeterminationem, ac per consequens non possit non cooperari, & assentire: ergo vestra physica prædeterminatio ex diametro opponitur Concilio Tridentino, & Divo Thomæ, cuius pene verba formalia transcripsit Concilium Tridentinum.

Tridentinum, ad tuendam nostram libertatem, & dominium quo gaudemus circa nostras operationes etiam quando actu mouemur à Deo efficaciter, ut per operationem ad quam mouemur mereamur, alias non mereremur si ita moueremur, ut prædeterminaremur ad unum, & sic Divus Thomas in 2. sentent. dist. 25. quest. 1. art. 1. ad 3. inquit: [in libero arbitrio hoc modo agit Deus, ut virtutem agendi ministret, & ipso operante liberum arbitrium agat, sed tamen ita mouetur à Deo, ut determinatio actionis, & finis in potestate liberi arbitrij constituitur; unde remanet sibi dominium sui actus.]

Quod dominium docuerat Angelicus Doctor consistere in hoc, ut possit voluntas velle, & non velle resistere, & non resistere motioni; verba eius quest. 9. de potentia, art. 1. ad 3. hæc sunt: [solæ substantiæ rationales habent dominium sui actus, itaque in ipsis est agere, & non agere;] & quodlibet 1. art. 7. ad 2. hæc verba profert: [et ideo diuina motio à quibusdam participatur cum necessitate, à natura autem rationali cum libertate propter hoc, quod virtualis se habet ad opposita, & ideo sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere.] Quid darius poterat loqui Divus Thomas ut directe huic opinioni potius antithomitarum quam Thomistarum se opponeret, neque locus ille quo se protegunt adversarij ad tuendam suam physicam prædeterminationem, sumptus ex commentatio ad Dionysium de divinis nominibus cap. 5. sect. 3. alicuius momenti est verbum Divi Thomæ hæc sunt: [et huiusmodi ratione sacra Scriptura vocat prædeterminationes, seu voluntates sunt distinctiue entium, & effectiue ipsorum: quia & huiusmodi rationes super substantialis Dei esse prædeterminavit omnia, quæ produxit.] neque ille ex prima parte quest. 25. art. 1. ad 1. aliquid illis faveret ubi sic ait Angelicus Doctor [fieri non posse ut Deus aliqua faciat quæ non præsciunt & præordinaverit se facturum, quia ipsum facere subiaceret præscientiæ, & præordinationi Dei.]

163 Hæc inquam nullius momenti sunt, ut faveant adversariis, primo quia ut bene nota. II. Ruit, quoties Divus Thomas nomina prædefinitionis, prædeterminationis, præordinationis, & prædeterminationis extendit ad liberos actus voluntatis humanæ non includit, sed potius excludit tale causalitatis genus, quæ rebus imponat antecedentem illationis necessitatem, sed includit formalem rationem præscientiæ atque decreti, ex qua deriuetur necessitas consequens seu infallibilitas præsupponens actualem libertatis usum, saltem conditionaliter præcognitum, alioqui sanctum Thomam refutare frequenter necessitatem antecedentem constat ex locis pro nobis adductis ad probandam nostram conditionem,

164 Sed contrariæ sententiæ Doctore hanc solutionem redargunt primo, dicentes, huiusmodi prædeterminationem, quæ à nobis conceditur non esse absolute prædeterminationem, seu prædefinitionem, sed esse conditionalem, & valde imperfectam. Respondemus, negando antecedens: quamvis enim præsupponatur præscientia liberæ actionis, ut conditionaliter futuræ; nihilominus ea scientia præsupposita, prædefinitur actio, ut sit absolute, & non conditionaliter futura, nullaque conditio apponitur huiusmodi prædefinitioni, sed præsupponitur prius iam cognitua. Quemadmodum inter homines, qui certo scit sui-

mentum sibi esse vendendum à vectoribus, si tot argenteos in pretium offerat absolutum, & non conditionatum decretum habere potest emendi prædictum frumentum.

Redargunt secundo, quia hæc quæ nobis 165 conceditur non est prædeterminatio, seu prædefinitio, sed potius post determinatio, & post definitio. Respondeo id non esse verum, quia non solum tempore, sed etiam causalitate prædefinitio diuina præcedit absolutam existentiam actus liberi, licet non præcedat conditionalem illius præcognitionem, de quo late egit. tractatum de prædeterminatione.

Vnde ad lucum primum D. Thomæ, Respon- 166 tur constare non solum auctoris, sed etiam expositoris scopum esse, quod Deus non solum producat res secundum communem rationem entis, sed etiam secundum propriam uniuscuiusque rationem atque naturam, ideoque rerum omnium secundum peculiarias sibi naturas atque rationes, certa & determinata exemplaria sunt in mente diuina, iuxta quæ producit ad extra propriam uniuscuiusque rei quidditatem atque rationem, quando vult. Sed utrum actiones liberas in particulari producere velit dependenter, à præcognitione nostræ libertatis usu, saltem conditionaliter futuro, & utrum hæc voluntas solam consequentem necessitatem, vel potius antecedentem afferat, nec Divus Dionysius nec sanctus Thomas ibi tractat, neque ad rem erat tractare ut constabit legenti contextum.

Miror etiam in prædicto testimonio scribi 167 [prædeterminationes] quod nomen non invenio in correctioribus codicibus, quos legerem: neque probatur ex testimonio scripturæ, quod protinus subiicit sanctus Thomas ad probandas appellationes, quas præmisit videlicet Rom. 8. [quos prædestinavit hos & vocavit;] unde tamen recte probatur prædeterminationis appellatio.

Neque obstat prædeterminandi verbum, quod 168 postea subiicitur à Divo Thomæ. Nam illud refertur ad rationes rerum, siue exemplaria, quæ supersubstantialis Dei esse prædeterminavit. Nec dubium quin naturaliter, & absque ulla prorsus libertate fuerit hæc prædeterminatio, sicut & tota scientia simplicis intelligentiæ.

Similiter respondetur ad locum adductum ex 169 prima parte, ubi sanctus Thomas solummodo asserit Deum præsciuisse atque præordinasse suam ipsius Dei operationem. Sed quo discrimine præsciatur, atque præordinet suam operationem concurrenti cum causa naturali, aut cum causa libera; & utrum hanc præordinet dependenter à præscientia libere applicationis nostræ, saltem conditionaliter futuræ, Divus Thomas ibi: neque attingit neque argumentum, quod soluebat postulabat attingi. Illud enim satis erat, Deum præsciuisse, præordinasse, ac voluisse rem quamlibet facere eomodo quo de facto eam facit. Vnde effectus à solo Deo vel per naturales, & necessarias causas producendos Deus præordinavit, & voluit facere determinando ad illos per antecedentem necessitatem, sed relinquendo arbitrium in manu bonis illi sui dataque potestate, ut seipsam determinet.

Alium locum nobis opponunt sumptum ex pri- 170 ma parte quest. 10. art. 1. ad 3. ibi: [hoc ipsum quod causa secunda determinatur ad determinatos effectus, est illis à Deo.] Respondetur facile,

à Deo tribuitur causis naturalibus, quod determinentur ad determinatos effectus, quatenus illis confert potentias necessario determinatas ad vnum & omnia, quæ requiruntur ad operationem. Sed longe aliter causis liberis Deus tribuit, ut seipsas determinent ad determinatos effectus tribuendo potentias intellectus, & voluntatis, & totam collectionem motuorum, causarum, & circumstantiarum, quæ ad libere operandum requirantur: minime vero conferendo, sed potius subtrahendo physicam prædeterminationem, ut patet ex loco supra adducto ex quodlibet 1. art. 7. ad 2. ibi: Deus, usque ad illa verba, resistere quæ solutio amplius confirmatur ex alia obiectione, quam nobis opponunt, videlicet à Diuo Thoma, etiam operationes liberas in Deum, sicut in causam reduci; ex hac enim obiectione, ut dixi, confirmatur solutio dicta, quia ipse Angelicus Doctor suam mentem circa hoc negotium manifestavit aperte in 2. dist. 37. q. 1. art. 1. ad 5. argumentum, quod probare intendebat non esse reducendas ad Deum operationes agentium, quæ per se agunt, quoniam habent dominium suarum operationum, cui Sanctus Thomas respondet eis verbis: operatio illius agentis, qui per se agit oportet quod in primum agens, sicut in causam reducatur. Quamvis enim huiusmodi entia per se agant, quia per propriam naturam, & proprium iudicium actus suos determinant, non tamen à se habent quod agant, sed à primo agente, quod eis esse, & posse & agere confert. Nota simul verificari hæc duo, & alterum alteri non repugnare, videlicet, agentia libera determinant suos actus per proprium iudicium; & nihilominus Deus illis non solum esse, & posse, sed etiam ipsum agere confert.

SVBSECTIO XI.

Scriptura sacra testimonio refellitur physica prædeterminatio.

171 PRIMUS locus est Ecclesiast. 15. ibi: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adjecit mandata, & præcepta sua. Si volueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam, & ignem, ad quos volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita, & mors bonum, & malum, quod placuerit ei dabitur illi. Quod testimonium merito Divus Augustinus lib. de gratia, & libero arbitrio, cap. 2. allegans ait: [Ecce apertissime videmus expresse liberum humanam voluntatis arbitrium.]. In quo scriptura sacra liquiddissime, & manifestissime viuis coloribus depingit humanam libertatis indifferentiam solutam quocumque vinculo prædeterminationis ad vnum. Vnde Cyrillus Alexandrinus ad confirmandam libertatis indifferentiam solutam omni determinatione, & S. Thomas de malo quaest. 6. quaest. 1. de electione humana, art. 1. in sed contra ex hoc loco infert hominem habere liberam electionem, ita ut eius voluntas se habeat ad opposita, & non ex determinatione moveatur ad vnum, & sit Dominus sui actus, ita ut in ipso sit agere, & non agere omnia, sunt verba S. Thomæ, quod ex ipso contextu verborum patet manifeste, & primum illa, reliquit illum in manu consilij sui, clare denotant indifferentiam necessitate atque determinatione soluta secundum illa verba Eccl. 3. 3. [quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud, & disponere:

J. P. Tom. II.

omnes viæ eius secundum dispositionem eius sic homo in manu illius, qui se fecit.]. Haimo 30. [in manibus tuis sortes meæ.]. Gabaonitæ sua iam fraude resecta, Iosue potestati & arbitrio se totos committunt illis verbis: [in manu tua sumus, quod bonum tibi, & rectum videtur sic nobis;] & clarius constat conferendo illa duo testimonia, quæ idem prorsus significant Ioann. 13. [omnia dedit ei Pater in manus;] & Matthæi 28. [data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.].

Huius argumenti robor, & efficacia conspicua 172 cernitur Iob. cap. 1. ubi Dominus ad Satan: [Ecce (inquit) universa, quæ habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum] & cap. 2. [Ecce in manu tua est, verum tamen animam illius serva.]. Quæ verba explicans Sanctus Philastrius ait Dæmonis libertati permittit omnia bona Iob.

Sed notanda sunt exceptiones ut firment regulam in contrarium. Prius enim solummodo res 173 externæ, & non ipsa Iobi persona; postea vero ipsius persona, & non anima relicta sunt in manu Satanæ, ex quibus sic argumentor. Satan multo magis appetebat potestatem in animam, quam in corpus, & multo magis in corpus, quam in divitias. Insuper idem inimicus retinebat adhuc liberum, & radicale arbitrium quidditativæ sui Dominum. Cæterum, quia impediatur à Deo ne auderet efficereque aliquid mali nisi quando, & quo usque, & quibus in rebus Deus permitteret, ideo non erant in manu Satan omnia quæ habebat Iob, neque corpus Iob quousque Deus permettendo rupit vincula, quibus detinebatur: ergo esse in manu alicuius significat non solum radicalem potestatem voluntatis, & propensionem spontaneam, sed etiam solutam esse vinculis necessitatis, & determinationis ad vnum, & proinde positis omnibus requisitis ad operandum esse indifferentem ad utrumlibet, quas condiciones significavit Ecclesiasticus quando dixit: [reliquit illum in manu consilij sui.]. Vnde Auctor Hypog. apud Augustinum lib. 3. propt. initium, exponens prædictum testimonium ait: [quid est autem reliquit illum in manu consilij sui: nisi dimisit illum in possibilitate liberi arbitrij sui: in manu enim possibilitas intelligitur, quapropter Anastasius Episcopus Nicænus quaest. 1. in scripturam, quaest. 1. 6. prope medium ait: [Est in nostra potestate, & libero nostro arbitrio salus nostra, & interitus, ut scriptum est; Deus ab initio fecit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui; & ante hominem vita, & mors, quod ei visum fuerit dabitur ei.]. Præpositio enim in maxime significat potestatem indifferentem solutam ab omni determinatione ut operetur, & non operetur, veluti quando dicimus quod in nobis est quantum in te est, &c. quam significationem probat non solum vulgaris sermo, sed maxime philosophorum, sanctorum Patrum, imo etiam scriptura sacra loquendi modus ut Iob cap. 6. non est auxilium mihi in me, Rom. 1. quod in me promptum est, &c. Damascenus lib. 1. de fide cap. 2. 6. definit: in nobis sunt ea, quorum sumus liberam adepti potestatem, & facere, & non facere. Quod idem constat ex Aristotele lib. 1. Ethicor. cap. 3. & aliis multis locis, & S. Thom. lib. 2. sent. distinct. 38. q. 1. unica, articulo 4. fin. & Nemesio de natura hominis, cap. 3. 2. & 40. aliisque Patribus.

Itaque in hoc loco scriptura sacra docet per illa 174 verba hominem habere libertatem, & indifferentiam ad utrumlibet, eo quod habeat potestatem expeditam ab omni determinatione ad vnum, & L L I dominium